

HALİD ZİYA UŞAKLIGİL, MAİ VE SİYAH, (HAZ. PROF. DR. MEHMET
KANAR) İSTANBUL 2017

ARŞ. GÖR. DENİZ ERÇAVUŞ *

Edebiyât-ı Cedîde (Servet-i Fünûn)'ye mensup romancı ve yazar Halid Ziya Uşaklıgil (1865-27 Mart 1945) Eyüp'te doğdu. Mercan Mahalle Mektebi, Fatih Askeri Rüşdiyesi, İzmir Rüşdiyesi, Mechitariste Okulu'nda (1883) okudu. Avukat Auguste de Jaba'dan yabancı dil, Ermeni kâtip Antuan'dan matematik dersleri aldı. İçindeki okuma aşkıyla telif ve tercüme edebi eserleri okudu. Bir taraftan da çeviriler yapmaya, makale, hikâye ve romanlarını yazmaya başladı. İzmir Rüşdiye ve İdadisinde öğretmenlikle

* ARŞ. GÖR. DENİZ ERÇAVUŞ, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü. Email: ercavus4342@hotmail.com.

başladığı görevine çeşitli devlet memurluklarıyla devam etti. Darülfünun'da Batı edebiyatı dersleri verdi. Öte yandan Sahne-i Osmanî, Türk Derneği, İttihat ve Terakki Cemiyeti üyesi oldu. Darülbedayi'nin ilmi heyetinde görev aldı. Kısa süreli olsa da Nevruz dergisini ve Hizmet gazetesini çıkardı. Ayrıca döneminin birçok önemli gazete ve dergilerinde eserlerini, yazılarını yayımladı. Edebiyat-ı Cedide yazarı olarak dönemin bütün edebi simalarıyla tanıştı, bazılarıyla işbirliği yaptı. (Kerman, 2012: 227-228) Cumhuriyet döneminde sessiz bir hayatı yeğleyen ve bütün zamanını yazınsal faaliyetlerle sürdüren Halid Ziya, 1945 yılında İstanbul'da öldü. 150'den fazla hikâye ile altı romana imza atmış, tiyatro, şiir, hatıra, makale ve çevirileriyle arkasında altmış kadar kitap bırakmıştır. Türk edebiyatında romancılığın edebi manifestosu hükmündeki Mai ve Siyah (1896, 1914, 1938) romanıyla kahramanların iç dünyasına girdi, ayrıntılı ruh tahlilleri yaptı. (Kanar, 2017: 9)

Halit Ziya Uşaklıgil 1897 yılında yazdığı Mai ve Siyah adlı romanın adı simgeseldir. Mai, romanın kahramanı, Ahmet Cemil'in umutlarını ve düşlerini, siyah, bu umutlarının ve fantezilerinin kırılışını simgeler. Roman; mavi ve siyah arasında bocalayan, ikilem içinde kalan, mücadele eden ve bu mücadeleden yenik çıkan Ahmet Cemil'in yaşamından bir bölümü anlatır. Romanda gerek başkahramanın canlandırılışında, gerek betimlemelerin şiirsel yapısında da romantizmin etkisi görülür. (<https://www.insanokur.org/mai-ve-siyah-halit-ziya-usakligil/24.01.2018/21:00>)

Türk edebiyatının Batı edebiyatı ölçülerine göre ilk romanı olarak kabul edilen Mai ve Siyah tefrika olarak (1896-97) ve daha sonra kitap halinde yayımlandığında (1901, 1914-1915) büyük ilgi görmüştü. Dilindeki ağdalı üsluptan dolayı yazar yıllar sonra, metnin özüne dokunmadığını belirterek sadeleştirme yoluna gitmişti. (1938) Sadeleştirilmiş metin üzerinden yeni baskıları gerek parantez içine açıklama koyma, gerek sadeleştirme yöntemiyle yapılagelmiştir. (Kanar, 2017: 8) Mehmet Kanar, bu çalışmada eserin iki farklı basımı arasında birçok fark gördüğü için 1313 (1897-98) musavver/resimli baskı (Âlem Matbaası, İstanbul) ve 1330 (1914) (Muhtar Halit Kütüphanesi, Matbaa-yı Hayriye ve Şürekası, İstanbul) baskısını esas alarak çevrimyazı yoluna gitmiştir. Bugün anlaşılması zor gelen bütün kelimeler, Farsça, Arapça tamlamaların karşılığı geçen kelimenin veya tamlamanın yanında köşeli parantez içinde verilmiştir. Böylelikle okuyucular için günümüz diline daha yakın hale getirilmiş ve anlaşılması kolaylaştırılmıştır.

KAYNAKÇA

Uşaklıgil, Halid (2017). *Mai ve Siyah* (Haz. Mehmet Kanar). İstanbul: Ayrintı Yayınları.

Kerman, Z. (2012), "Halit Ziya Uşaklıgil", (VIII, 227-229), İstanbul: *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*.

<https://www.insanokur.org/mai-ve-siyah-halit-ziya-usakligil/24.01.2018/21:00>.